

Шилюк В.В.

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
Кандидат педагогічних наук, професор Калініна Л.В.*

Формування граматичної компетенції учнів середнього етапу ЗНЗ на основі віршованого матеріалу.

В сучасному освітньому стандарті з іноземної мови оволодіння граматиною розглядається в якості однієї з цілей навчання в межах розвитку мовної компетенції. Праці методистів: О. І. Безлюдного, С. А. Коростельова, О. М. Ніцецької, Н. С. Проніна, Н. К. Скляренко, І. А. Цобрової, С. М. Мезеніна, Л. Г. Денисова присвячені особливостям формування англійської граматичної компетенції учнів середньої школи.

Авторами відомих праць пропонуються різні засоби навчання граматики, однак наш невеликий досвід роботи в школі і спостереження за навчально-виховним процесом на середньому етапі ЗНЗ, а також аналіз вікових особливостей учнів дали нам поштовх до використання віршованого матеріалу, як засобу формування граматичної компетенції. На жаль в методичній літературі немає робіт, присвячених даній темі, що свідчить про її актуальність.

Ми вважаємо, що формування граматичної компетенції за допомогою віршованого матеріалу робить мислення дітей більш гнучким, розвиває їх мовні навички та пізнавальний інтерес учнів, розширюється кругозір.

З іншого боку, читання віршів є розширенням комунікативної компетенції й творчих здібностей учнів. Вірші вчать дітей виражати свої почуття й доносити їх до інших, розвивати фантазію й творчі здібності кожного, привчаючи їх працювати в колективі. Емоції й враження отримані під час роботи з віршами стають прожитим життєвим досвідом, що перетворився в знання, що у свою чергу стимулює мотивацію учнів.

Безмежні можливості при роботі з віршованим матеріалом допомагають не лише зацікавити учнів, але й задіяти їх до активної участі у виконанні вправ, а це означає, що у них формується внутрішня мотивація, яка стимулює подальший

інтерес до вивчення мови. Граматичні структури, які повторюються у віршах створюють ритм, за допомогою якого вони легше засвоюються [2: 4].

Опанування граматичними структурами дає можливість правильно будувати висловлювання, відповідати на питання чи вести бесіду, розвивати свої мовні вміння та навички. Лише завдяки засвоєнню граматичних категорій можна правильно оформити будь-який мовний вислів [1].

На основі аналізу методичної літератури ми виділяємо 4 етапи роботи з віршованим матеріалом для формування граматичної компетенції.

Проілюструємо на прикладі вірша: “Last Night I Dreamed of Chickens” by Jack Prelutsky для оволодіння прийменниками та The Past Continuous Tense [3: 51].

Даний вірш з гумористичним змістом, кожен рядок містить граматичний матеріал, який вивчається та слова, що римується, що забезпечує легкість у запам'ятовуванні граматичних структур. Вірш допомагає розвивати образність мислення учнів.

На першому етапі – презентації граматичного матеріалу та його первинної автоматизації на основі вірша доцільно застосовувати такі види завдань:

1. Вправа на формування вмінь прогнозувати зміст вірша відповідно до його назви. **Listen to the title of the poem and guess what it will be about.** Вчитель повідомляє учням назву вірша, а вони в свою чергу повинні здогадатися про що буде розповідатися у вірші.
2. Вправа на розпізнання структури Past Continuous у контексті. **Listen to the poem. Clap your hands when you hear the form of Past Continuous.** При виконанні даної вправи учні слухають вірш та плескають в долоні, почувши форму дієслова в Past Continuous.

3. Вправа на формування навички співставляти граматичну структуру у контексті. **Listen the first half of the line and reconstruct the second one.**

При виконанні даної вправи учні слухають першу частину рядка (they were standing...), та реконструюють іншу частину), яка починається з прийменника (...on my stomach).

4. Вправа на формування розуміння функцій граматичного матеріалу за допомогою імітації дій **Group up. Mime the actions.** При виконанні даної вправи клас ділиться на групи. Одна група читає граматичну структуру із вірша, а інша презентує її у вигляді пантоніми.

5. Вправа на формування вміння визначити різницю значень між граматичним матеріалом, що вивчається. **Identify the prepositional phrase in each poem and read it.** Учні знаходять фразу з прийменником та зачитують її.

6. Вправа на формування вміння сприймати граматичну структуру Past Continuous на слух. **Listen to the poem and count how many times the structure of Past Continuous is used in the poem.** Учні прослуховують вірш та рахують скільки разів у вірші вжито граматичну структуру у Past Continuous.

На другому етапі – автоматизації граматичних навичок на основі віршованого матеріалу ми пропонуємо використовувати такі вправи:

1. Вправа на трансформацію елементів вірша та автоматизацію використання граматичної структури. **Transform the poem using a new character.** Кожен учень трансформує вірш з назвою вигаданої тварини.
2. Вправа на формування вміння утворювати граматичну структуру у Past Continuous. **Fill in the missing grammar tense in the poem.** Учні

читають вірш та замість пропусків вставляють граматичну структуру у Past Continuous

3. Вправа на відтворення змісту вірша за допомогою картинок. **Look at the pictures and reproduce the lines of the poem with it's structure.** Учні за допомогою картинок відтворюють зміст вірша.
4. Вправа на відтворення змісту вірша за допомогою картинок. **Describe pictures using the new grammar structure.** Учні за допомогою картинок відтворюють зміст вірша.

На третьому етапі – креативного використання граматичного матеріалу ми розробили такі завдання:

1. Вправа на формування вміння самостійно складати власні вірші. **Make up your own poem about your last night dream.** Учні складають власні вірші використовуючи прийменники та часову форму Past Continuous та дотримуючись римованої структури вірша.
2. Вправа на формування вміння учнів описувати власні враження та правильно використовувати для цього відповідний граматичний матеріал на основі вірша. **Imagine that you are a film star. Write a poem about dream you had before you became famous.** Учні уявляють, що вони є кінозірками та складають вірш про сон, який вони бачили до того, як стали відомими.

На четвертому етапі відбувається самостійне використання вивчених граматичних структур для вирішення комунікативних задач. Ми пропонуємо такі вправи:

1. Вправа на формування вміння сприймати дії та відображати їх у пантомімі. **Mime your friend's actions.** Учні спостерігають за діями своїх товаришів та відображають це за допомогою пантоміми.

2. Imagine that you are a television anchorman/ anchorwoman. Speak about your last journey in London.

Наші спостереження над формуванням граматичної компетенції на основі віршованого матеріалу показали, що багаторазовий повтор одних і тих же мовних явищ у вірші, мелодика, ритм допомагають досягти поставлених цілей, розвиває їхню спостережливість, сприяє до вираження думок, розвитку пам'яті. Проведений нами експеримент підтверджує ефективність використання віршованого матеріалу для формування граматичної компетенції. Приріст граматичних навичок складає 34%. Учні експериментальної групи підвищили свої досягнення в той час, як показники контрольної групи залишилися майже незмінними.

Результати до експериментального зрізу

Групи	наявність граматичних функцій	логічність висловлювання	кількість помилок	завершеність речень	творчість
Контрольна група А	18	23	9	11	15
Експериментальна група Б	15	20	14	9	12

Табл.5

Результати після експериментального зрізу

Групи	наявність граматичних функцій	логічність висловлювання	кількість помилок	завершеність речень	творчість
Контрольна група А	21	27	8	12	19
Експериментальна група Б	28	34	7	18	24

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар С.А. Лінгвістичні та методологічні аспекти викладання іноземних мов / С. А. Бондар, Т. Р. Шевчук. – ВДУ Ім. Лесі Українки. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Natural/nvnu/filolog/2007_3/2/1.pdf
2. Павлова Е. А. Коммуникативный подход в обучении грамматике (на примере рифмованных текстов) / Е. А. Павлова// Иностранные языки в школе. – 2008. – №6. – С. 33-40.
3. Nancy Mack Teaching Grammar with Playful Poems/ Mach Nancy. – USA.: Scholastic, 2005. – 81 p.